

प्राजाकवेवणुकिउ उ कथमरुः पुनरुमिडिउरुननयोलाउाउाघं पुनरुमः । उथाउरुउेवार्कि । हयक्रियाउनादीनां धर्मं मूपायिघाउ । उघामेद्रियकठे गिनउरुणेन धर्मता । एयः
 साधनउाउेघां निरु वेदां प्रउाघाउ । उाकणेन उ धर्मं उमावे निघताठवे रेडि । उठपुनरु यथा विक्रादिदोषवडिउठं लोउनठनादिठरु उथा मनिमुठादिदोषवडिउठमपि । उथाउरुउाकवा
 दिधुउं नयेवउवाकां । पुनेमुठे उठ मनिमुठपुवमुठुवावाउरुमुठमय मिं मकवानुउव
 पुवकणउरुय वकिपुवकाघाविं शडिवा मव कणाउरु उउरुउवमपुउ मिं शादिनुगुव्वा
 विमपुआशानुउमदिन निघिउरुममयानुममं उमिडि । एधुप्रमानं वअयामः । अउनय
 उउरुवदिन उ मपुवदिन निरुपुठां उउरुउव उरुवठुयाविउरु उयानानाठुः अथउाप्रिमदिनादि उयाधि विडिउरुमिसेनाडिउिउं नठं कामवदिनं वृष्ये वरुदानवाठुदामां किनुमिडिवाठं विशेषा
 उउदिनम एकाउेन प्रनुडिउान विरुवेधन उपाधि मउठुदं अन्था मूनावडिनु वरुकां माथावडिनु वरुकाउेनानेनानाठुवमयापु वरुठिठुप्रमदी दिनीं उनु वृष्टिदिनाउ वदिनम निघेधवि

७०

(वृष्टिमदिन उरुदिन धं मानाधिकं उपाठमडि वृष्टिमदिन उरुदं वृष्टिमदिनो उवठमिनामयेनेडि) २

नेत्रनिषेधश्चिमेथिनप्रउमणासु । गीउयांमयेवेउनिशुःःःःःःः । निमित्तमात्रंउवमवसाठिनिडिव्मुखापाथानणवंपवति । कामकापीयनिवक्रेणव° । योगीशुषः । ठाउमसात्म
निवृत्तुउवकणा नोमसुश्रित । अवनरुक्तिंजानीयाःयावन्नमुणुठइविः । अत्रयावद्विषयार्थह्मं मवइतिजीमुउवाहनःणरुतिमहोःमवइतिफानुनीपुनिमाइतिवाठह्मं । उजाहवव
वशावमसूळयश्रीणडिचवशावमसूळयेषु । लोघादिउवोमामानडेयावृष्टिरका
इतिमूनघोकासवाल्मीकिगर्गाशेउ°यावंप्रवर्षनविधौनेतिकान°वदन्ति । नाउ
। मार्गादिउवधोणकृमिनाडिविधौ लोघादीकवाकडाः । कामवाल्मीकिगर्गा
मनोठ । एवंप्रकृतयेवमिठ घनमर्षपविप्रहःमाउमोवप्रहनमिडिन्यायेन श्रावःपक्रः प्रेषानइउवपुणकृदयमाणदनुताणद्विषय° । एवमनडाणि । अउववाजमार्कण्डे । उजा
निप्रतिविशानिपूनःसन्नुविडानिठ । माणेअनिवणेफानिशुडिवाक्यानिकोविदेः । अत्रमांमानीइकोविदेविडिअनुठिठामनोपाहः । यद्वाण्ये मउविधेर्नानोवणमं

७२

श्रवणं च तद्विनायेन लाघ्यादिशयार्थमेव सामान्यनिषेधे विशेषनिषेधः । अत्रानिविषयैर्वावाच्यमिति श्रेण । वृष्टिः कर्वादिदोषं वावनाकानमनुवावाः । यावन्ननुवदियानेन नव
 ननु च नान्नितावमुधा । काशपः । कौत्सेकमन्दिबज्जोद्यदिज्जवतान् । शुक्रांस्तुगः मुखववेकशुभमिन्दु । नावन्ननुवदविवाहप्रतिष्ठाकौवादि कर्मगमनागमनशुधीषेः । सके
 कर्मन्दिबज्जविधि विशिष्टं ननु च । उथा ७ कर्वाणिगोत्तमातामेकैर्विषयेयदि । शु
 क्तुर्मासवृत्तावन्मुमुक्षुनिष्ठो कर्वा । अथैवागिदिशोकार्यमेवमेवममापनं । ववा
 ननु च । अत्रावेकनाकेपिमन्नेन नियमं वृत्त । कार्तिके शुक्रदश्यां विधिवत् ममा
 दश्यां प्रममापयत् । अत्र दश्यां प्रममापनमुक्तं उद्दश्यावन्मुपश्रवनिघत् । केके मंक्रमुनाकावन्मुयोमु श्चिकार्के हवत्थाने मति उद्विषयत् । अन्था उनाके ममापने च
 मासानुपपत्तेः । अत्रैव जौनमासाभावनुपपत्ते उदेव ममापनमुक्तं । उथा ८ मंमपुषानं । आषाढादि उर्मासं प्राः प्रायश्चित्तवन्वः । विष्णुकोत्तजनं द्वाकार्तिकां गौणदेवत्वं

। उग्रप्रधानाश्च मन्त्रकृमावः । २३° ३३° मयादय गृहीतं प्रवृत्तमुव । निर्विघ्नां सिद्धिमाप्नुवन् प्रमत्तैश्चिके शव । गृहीतमिन् ब्रह्मदेवयज्ञ्युर्नेहं प्रिये । उन्नेतवत्तु मन्त्रं ह्यप्रमादात्
 नार्द्धन ॥ ममाप्नुवत् २३° ३३° मयादय गृहीतं प्रवृत्तमुव । नूनं मन्त्रं न तां घातुं ह्यप्रमादात् नार्द्धन । उनाकमादेण्यव । वर्षकालेनावदीयं । (नमां मन्त्रं) अथ उन्नक्तिणः यन्त्र
 माम् दामोदरप्रियं । त्रिघ्नानि मवात्प्रातिमर्कधर्मवहिस्रुतः । एताणवामनिघ्नैः कार्तिकेयमगुण्डि । देवावेभानिकोदृता मया त्रिपुत्रमांगतिः । गोविन्द
 मानमोनामेनावदीयं । नमां मन्त्रं कृतेनां स नकोर्म नान्यदेवहि । तालानो जायेतु बाजनकार्तिकेमां मन्त्रनाम् । अमां भासां उवेद्युगां प्रदद्यात्तदकिनां ।
 उथानि नानेह विद्विद्यां निःसूत्रं मन्त्रं मणिषा । निःसूत्रे प्रोक्तः साने मणिः शुक्यो वादकिनादेया । उथा अमिषम पाबिनात्त मयः नाकपिनाशुता । एकां प्रवृत्त
 जायेयाः फनाशावेत्तु मोनयः । शोकाशावेत्तु दद्यात् पात्रं बाजुत्तमेवहि । मर्कधामण्यतावेत्तु यथाशु कवणं विना । विप्रवाक्युथा मूत्रं उन्नेयाद्यापनक्रनं । इथा विप्रव
 तायन्तु गृहीतमनुजः सुतु । अथ वादकिनां वापिमया त्रिनवकं ध्रुवं । विप्रवाक्यमहिदावधावनकणं उदयेदकिनावनं किञ्चिद्दद्यात्तु । उथानिष्ठां वान्वाजुमां मन्त्रं

(कनादिमूत्रकृमावः)

३७

द्वयजानार्द्धने । योऽस्यतिवाङ्मूल्यं उनादधिकारिभः । कार्तिकेऽविशेषेण वाजमामां चर्जयेत् । निष्ठायां मुनिमां ह्यनयावदाङ्गु उनाबका । कदमूनिपण्टोना
निवृत्ताकमस्त्रितानिठ । ननुज्कार्तिकेमासिमावदाङ्गु उनाबका । एतानिउक्राययस्त्रुमुष्टेदेवेजनार्द्धने । मष्टजन्मार्जितं पाणं दह उनाउमं मयः । निष्ठावः सुउकन
मूर्तिवर्षशने । निष्ठावः सिम्मासदृशोदक्रिनापश्रेप्रमिहृइतिकनउवः । पा
निर्दिष्टः । कठिं कउमूनिइतिपश्रुति कउमूगनिकनमूगश्रेनप्रमिहृनापडियाठश्र
३ः कदमूनिधिहं उथापिशधिकदोघाय पुननिधिहं माउनदं वाजश्रुवकमिडिकनउ
कोमूदं मामउउमुगमापुयुः । कोमूदं विशेष्टेनशुबुनश्रनवाधिप । वर्जयेत् मर्षमां मानिधर्माहृविधीयत । कोमूदं कार्तिकं । एहमपुबानेकार्तिकमधिष्टेन । एकादश्यादिषु उथाउ

ठानानि हनानिनशुं मकनिदेशां अनउ पण्टोनसिद्धकः पशु विनमवमिं हनशुं
३० । यद्यपिनवलेपुश्रुं उमुवनीणदधिं मउनदं निउक्रायदिडिशवीउतमामानु
३ः । नाडागादीनूणकम । एतेवनेशु वाजलेः पूवामां मंनउक्रिउ । मादवं

ने०

मूलशुभवादिषु । दिनदिनेमात्रयं शिनिनामूनदीषु० । बर्जितयाउथाहिंमामांभुवनमेव० । मांभुवननिषेधे कार्तिकमास उंशुभुपक्ष उदेकादश्यादिपक्षदिनानि शक्राशु उदां पापतावत
 ग्राहानिघ्नानि । एहमाशुपुबानेकार्तिकमासि० । उनायांतिननेनमाघं मकरासमागमे । आकाशदीपं योदद्यांमाममेकं निरुपुबं । मश्रीकाशुपुतयेमश्रीमानुविजायत । दामोदरा
 घनमिडुनायां नोनयामरु । अदीपनेप्रयत्नामिनमोनतायवेधमे । इतिमनेनयोदद्यां प्रदीपं भर्षिवादिना । आकाशमण्डपेवापिमठाशुयथनंनके । विष्णुवैश्वानियोदद्यां
 कार्तिकेमासिदीपकं । आग्निष्टोममहसमाहनमोप्राप्तिमानवः । विद्यापतिपुत्रवर्षिकेक लानतायाशुगार्गः । जीवादिदेवानोशुक्रैर्दशमाहमाहंनं प्राडं प्रतिष्ठाशुकर्यां । माहंनं
 विवाहादिप्राडंशुकरिनादि । बाजमर्केशुशुभाः । यथांशुतां विवाहंशुतिविवविधिं ग्राममेहं प्रवेशं प्रामादोडानहर्मान् मूबनबतवनाबन्तुविद्याप्रदानं । मोक्षीवकं प्रतिष्ठां मनिमयकनकादीवनं कुर्वतये
 मूलशुभवाशुमिंशुपुबदिनकवयोः कवाशिमूयोशु । मिंशुपुबदिनकवयोः मिंशुपुबुबो बवोठ । एकवाशिमूयोशुगपुतयोवेव । उवाशुमिंशुपुबु ३ उवांशुपुबु इतिपायापुबं इवाशुमिंशुपुबु

७४

त्रो । मामशेषबाधनिवन्ने । बाणिकुपउतागयागमनं क्रोषं प्रतिष्ठां वृत्तं विद्याबन्धनकर्णवधनमशानं वनं मेवनं । अथमानविवाहदेवकुवनं मन्त्रादिदेवमनं धृषेनेवजिजीविषुः पविहरेदमुग
उतागवि । वानेशुक्रैरुहैशुक्रैर्नष्टैशुक्रैर्जीवेनष्टैर्जीवेवानेजीवेरुहैमिंशुक्रैर्जीवेमिंशुक्रैर्दिने उथामनिमूठेप्रामिमूठार्थेऽतिठारणे । बाणिकुपउतागामिक्रियाः प्रायुदितः नृजः । अणि
कायाः ॥ शुक्रादिनिशुक्रैर्मिंशुक्रैर्नष्टैश्चक्रमानिमूठे । याम्यायनेहबोमूठे मर्ककर्म
। नाद्यबा । यन्थातिप्रमदं पतः । इह्रजमर्कण्डे । यात्राविवाहवृत्तवृत्तप्रवेशप्रामा
र्कानिशुक्रकर्मनिशुक्रादमुमिठेमिठे । इतिहायं मेधनावशं यात्रावृत्तपविर्जये ।
नः । वानेशुक्रैरुहैशुक्रैर्नष्टैश्चक्रमानिमूठे । उवाहितायां कन्यायां दम्पणोत्थेवर्नाशनं । अथकहृत्तिशेषः । बाणिकुपउतागामिक्रियाः प्रायुदितः नृजः । अणि

निवर्जये । मर्ककर्मणां प्रतिवशमानवृत्तेषु पूर्वोत्थेवर्नाशनं प्रोवाजप्रतिष्ठापिकनिधिरुकर्कमणव
दशकवर्णं इतिहायं । नाष्टे कृत्तोनोपदिशेनुषानां देवप्रतिष्ठापिकनिधिरुकर्कमणव
यात्रावृत्तिकावः पूर्ववर्तनोपप्रतिष्ठापिकनिधिरुकर्कमणवनिमूठिनोति । देव
नः । वानेशुक्रैरुहैशुक्रैर्नष्टैश्चक्रमानिमूठे । उवाहितायां कन्यायां दम्पणोत्थेवर्नाशनं । अथकहृत्तिशेषः । बाणिकुपउतागामिक्रियाः प्रायुदितः नृजः । अणि

शानिंवाशुं च अन्वयात् अर्थः ॥ अत्र वनाद्यवस्थानादिषु र्वाशिमंगमिद्यमानातिठारिषु कणकयैरुक्तं । वक्रातिठारो गताः क्रजाद्या यद्यन्वाशोपविवर्जनीयाः । यथा
अमन्त्रः सुहृत्स्मितावानवर्जनीयामूनयोवदन्ति । एवहावमसूळयेत्तु विष्णोमनोठ
वृत्तवक्रगं मय्युत्तदाशुं मन्त्रानां । अतिठारंगुत्तोजीवेधुषेवृषिककुमुयोः ।
षष्ठमन्त्राथेठकाषेवृषे । अतिठारोपिकर्तुव्यं विवाहादिमदावुधेः । एवमूनमिनुक्तं
नूत्तमन्त्रमवक्रियः । अतिठारोयथाशानिर्द्विष्ठादेवमन्त्रिना । उदाद्योवमन्त्रा
ह्मोहर्हृत् । शीलिकायां । त्रिकोनजायाधननाडवाशोवक्रातिठारोपुः प्रघातः । यदा उदाप्राशुत्तविनल्लुत्तघणानिग्रहं वशिष्ठः । त्रिकोनं नवपुंजामपुमं । धनं

द्वितीयं नाड्यं कादशं गृहं १३२ मर्कं च कन्यायाः । बभ्रुकोष्ठे । पश्चिमोदशाशानि उथा द्विपंथी मामत्रिजातः ।
प्रिष्ठाकाण्डकन्या उबो देवा प्रुवानं । यथा जीवे मित्रमिं ह्येवमकवे मित्रे ।
। उथाशदशं जीवे अष्टमे वाथताम्बरे । प्रिष्ठाका विडा विषोर्महा उयक वीतव
यावत्कन्ये नमिधे उमहा उयक वं कवे । कृपावाम उता गेधु प्रुबोद्यान गृह्ये च ।
इति वा । मुनिमर्कमे । मकवगु बोधे वरुके न वमिं ह्युवानं । विवाहो नेव कर्तु
प्रुवानं । मकवम्ये यदा जीवा वरुके धेणु मां गक । शेषे मुनि उता गेधु विवाहः शोचनो मउः ।

अनुषमामः । एषोऽतिठारः क्रमशो घशानां क्रोमादिकानां पवउमुठारः । प्र
देवावाम उता गेधु प्रुबोद्यान गृह्ये च । विवाहो मह उग उयदा नि विनिदिशे
। कृपावाम उता गेधु प्रुबोद्यान गृह्ये च । मिं ह्यमं मृं उरुं शक्रमर्का वसेधु वरुके ॥
मिं ह्यमं मकवम्ये कृं उरुं यत्नेन वरुके । कावको वरुके उनाशं मउं नः शीघ्र उ
यः मिं ह्यम्ये उरु बो मदा । मकवम्ये उरु कार्यं कन्या नं मर्कदा वधेः । उथा देवा
उथाकं यवशवाण विगृहं उमिदि कृपावामिः । एते उरुना कव न उवति कि

७५

ॐ मेथिनानामनागर इति सूत्रमाह वगमात् । मृतयवत्त्वावल्यादिषु नाठसूत्राविवदोष उक्तः ॥ पुत्रोनाठं मणि विंशान् मकबवाशेः पञ्चमांशं यावत् इति ज्योतिषे ॥ १ ॥
व्रतव्यां । नाठसूत्रः सिंहावायदिउवतिप्रुः सूर्यवशोठनीनः मंयुक्तोवायदिम्यादृशशतघृनितामनीनकापोथवानः । यत्रानां विवाहायुतमनवपृ३ यत्तुतादिमर्कवापानाहानवृणनठवतिशु
कुंघयदिष्टं नोके । शीपतिवत्तमानायां कठिठामनोठवाः । शाखाधिषे वनिनिके
हृणोवतिविधिः मृत्तिकर्मशनः । अम्य शाखाधिषम्य । उतनामगानां कुजवावेष्टुपनयनं मा
यदाजीवमुदादि शक्तिनं नजः । नउवाउमधिदिवमं कुर्यात्कर्मनिमानवः । ज्योतिःकोमुद्यां । यत्र मकबमं प्रुवंधवांमिंश्वं पविर्जयेत् । देवावामउतातांघुपुवोहानपृइष्टु ॥ इति
वनवठनं उदधि मिंश्वं पविर्जयेदि ननेन यथामिंश्वं सुष्टुवा म्याउता उथामकबमं म्यापानवगमात् । मिंश्वं सुष्टुवो म्यायुजायां माद्यां मनामेवताउता उथामकबमं म्यापानवगमात् ।

७३३ । अत्र वदन्ती प्रबानं । यथा जीवेन्द्रियमिन्द्रियेणैव मकबन्धुः । इत्यथ यथा उथा इत्युपादानं । अथपि देशविशेषं वदन् । यथा प्रकृत्या उक्तं तेषां विवाजमद्विजने । मिन्द्रियं मकबन्धुं
 मकबन्धुं वदन्ती प्रबानं । अत्र एवान्देषां विप्रयोगेण जीवपदं फलं वापी कूपतडागादि निश्चिन्तं मिन्द्रियं पितृ । मकबन्धुं पितृ काथं नृदोषः काननोपजः । काथं मकबन्धुं जीविवाजं
 शिनं वदन्ती । अत्र मिन्द्रियं जीवे कृत्वा दिव्यः कथं वदन् । अत्र एव प्रकृत्या न वमिं । इत्युपादानं मकबन्धुं मातृ विवाजं उक्तं । अत्र एव उक्तं मातृ उक्तं वदन्ती मकबन्धुं विवाजं
 । अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं । अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं । अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं ।
 अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं । अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं । अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं ।
 अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं । अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं । अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं ।
 अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं । अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं । अथपि तानां अथ वदन्ती प्रबानं ममया सुहो मकबन्धुं मकबन्धुं उक्तं मकबन्धुं विवाजं ।

६२

७१

निद्रितानि तत्र उदपवाकानीति' उन उताप्रमानानीति यद्भु उदपिहेयं । प्रहउपिधुर्कोक्युक्तेस्तोनाः । ऊजवनजीये । जीवोहर्केणयुतः कयोतिप्रबनं वानां शुकोऊशुबिनक्रुकेकगता
 वदप्रियवनाः पादमिहोदेवनः । प्रायोसर्गपराशवादिमूनयानेठुलिठामुंगत । उमाधमुमित्तु सुबेद्रुमठिंवेनेष्टं विवाहादिकं । श्रीपतिबहुमानायां । प्रायुहुतः शिशुबह्मि
 उयं मित्रः सां पश्यादिशाहमिहपशु दिनानिबृहः । प्राकपक्रमेवकवित्रां विवशिष्
 पश्यादिशि । बाजमार्तुष्टे । उवेसक्रागुतः पश्यादमुमेघनदिनत्रयं । दिनानिपत्रु
 गर्बेठेवविवाहादिषुवर्जये । वानेवृहेठमक्रां शेतष्टेठहृष्टनन्दने । हृष्टमाठामउवक्रामृष्टुकाहनं क्रमां । वानेठहृष्टगानाका वृहेनष्ट प्रजातवे । नष्टे मृष्टुमेवाप्योतिम
 र्कामिउहृष्टुवावपि । वृहेपशुदिनमप्यापदिष्ययं । ज्योतिः पवाशवेन हृष्टोः पादामुपिदशाश्विधानां । शुबोवनिबहुमानायां पशुविधानां उयोमठ मक्रायानपृशुतिहेनोपि

त्रिदशकृतेषु उद्ग्रहनाः । शनिपिकायां । प्रकादिनेषु बोमिं नष्टे शुक्रमनिष्ठे । घाम्यायाने ह्येवमुत्तमर्ककर्मणि वर्जयेत् । उत्रैव नाशुक्राम्बुष्टे मेकेषु कमहिउवावो जन्मामेह
 घामेदो विषो मामे मनाथे कुजशनिदिवामे जन्मता बासुठाथ । नाशनरुद्रहीनेषु बविषजनीनाथता बाविशुष्टे प्रातः कार्यापरीक्षादिउत्तमर्कः शोदये शस्तु नमे । जोडिषे ।
 मिंश्मे मकबन्धे उजावेठामुमूपागठ । मिंश्मे उबवोने वपवीक्षा शम्युत्तमर्कः । गगः । दाहेदिशाश्वे वधवा प्रकम्पे । वज्रप्राते थाविदाबनेवा । धूम्रे उथापांशुक
 वपुपाउत्तमर्कवये मादुनिकादि कार्यः । उकापाउत्तमर्कनिर्घाते उत्रैवाकालवर्धने । हिमूर्ध्वे विनिर्दिष्टे न कुर्यात्तमर्कक्रिया । धूमकेतो ममूर्ध्वे प्रहने तन्मूर्ध्वयोः
 प्रहाना मर्कवैठे वन कुर्यात्तमर्कक्रिया । हिमूर्ध्वं वा विमूर्ध्वं वा ह्युगगनमपुने । वाहो मर्कधनुश्चैव न कुर्यात्तमर्कक्रिया । दिग्दाहेदिनामेकं पुत्रं मशुदिनानिठ । ह्यक
 म्पेठममूर्ध्वं उकाशानि पावि वर्जयेत् । उकापाउत्तमर्कहिउयं धूम्रेणश्च दिनानिठ । वज्रपाउदिनमेकं वर्जयेत् मर्ककर्मम् । काम्पणः । बृहद्विधा तन्ममाप्रा बजनीननिष्ठा जना । लोब
 धीठे प्रमानेन उकाशाना विधाः मृताः । यद्गुणीश्वे वनवानमाका उामक उाउः । पउन्धः मनिर्घा उा जायते वायु मभुवः । मशक्रे उिशेषः । उाजवाजः । प्रहैव वीन्दो बवनी प्रक

(घृह) ७

७४

७५

मन्त्रकर्मणामोकापउनादिदोषे । वृत्तदशांनिवदत्रिउत्तुक्रुयोदशाहानिवदत्रिकेठि । कउवम शिखावृत्तिजा उ विम्विबानुपाउकणानि ग्रहनकाने धुकणोकापाउक
 वृत्तपाउवृत्तपाउादिदोषममाहावेवयोदशाहमशुभं किप्रिनूनममाहावेदशाहं ग्रहनाद्येकेकोदयेकश्रमिउमिशाः । अउवमृतिमागवधुउमावमग्रह । बाजादिकमशमि
 क्रोयुक्तानउपःसूठ । होमसाधाययोकेववर्जयेदशबाउक । नेकशोमेमहादने
 नउउंकापाउकवः कणोठाकानवधगर्जिउ । वज्रकेदुपीमोहपाउग्रहनेठनुम
 दिवाउक । मूदमृताठेकवाउउउः कर्मममाठके । पृषाशवः प्रयानेमपुवाउमा
 मपुहोवाश्विनानां कउमुथा । मूदमृतादिनं प्रोक्तिं मर्ककार्येषुवेहृषुः । मूदमृतापद्विषयं कण्पेइणनकनं ग्रहनादावनादेकउपहिउठां । ताजदेवववहावमसूठये ।
 मर्ककार्यं नकुर्वाउधुबोमिं हे सुगोपिठ । वउदीमेनकुर्वाउउमोयुकेवृम्पाठो । उमोयुके बोरियुके । वउदीमेइउि निनेउववेदिककर्मोपनकनं । उथाठमृतिमा

प्रवसाव्यापिष । एकवागिच्छित्तोसमतायदिबाह्वृत्सता । विवाहव्यवहारादिमर्का^{३३} पवित्रजे । मनमामाहृणकम्युविषे । कोकुकुदोण्यकबागोसमार्कोघदिवानयोः । युवो
 बाहोवपित्थानजद्विद्वानुसंशयः । अत्रुबालजिउठंरुः । उद्यथा । यत्रयत्रमिउजविमुमोयोगेननकुउ । उणशमायकिंनमाहमंमंमणीघिनामिउ । अनिधेविविधोणा
 उमिंरिकासुनदशने । मणुबाहंनकुषाउघाहोवाहादिमृदुनं । इतिअपिकाघामनिघ
 निकेदुमोकापउनादिदोषेइउदोषजनकएवउया । उणबाहंमणुनउः
 यथंमाः । अत्रविवाहावणिमणुबाहनिषेधां नबाशबोहूमूलकालनिषेधशापद्विष
 पाउप्रकवनेप्रायःपदमतिउिउंउथाठयःप्रुदुतिविषयामःप्रायःमंरुणउःमउंपाउः । मिउिबोमदिवाउउउबोउबंउउवउवउ । प्रायइउअगादिप्रयुजविपर्यामव्यावृणु
 । यदाइयेठनदोषजनघणूपाउमनुउमूतावहृतान् सविप्रुवहृतेः शोकेविहादेतेः ममामोकेः । यथा वज्राशनिमहंरुणमंशुनिर्घाउनिमूनाः । पविवेशबज्राधूमवज्राकी

१७

(प्राग्विउिउठंरुद्विद्वानुसंशयः अत्रुबालजिउठंरु अनिनागिंनमाहमंमंमणीघिनामिउउद्यथा) ४

(मूर्धमणुलवेधेनकणाव्यापिः) ७

सुमयोदयाः । क्रमेणाथबमामुहमधुपुष्पाफलानाद्याः । गोपत्रिमदवृद्धिश्चिवाद्यमधुमाधव । उवाकापात्रकनूषकपिनार्केन्दुमण्डलं । अनग्निजूननं क्वाटेषुम
षेनुनिवाकूनं । ब्रह्मणद्याकनामकान्तःशुक्लान्बोणमं । मरिडाशुमसंमोषं ह्युप्राप्तेशुभं वदेत् । शक्राद्युधपविवेशोविहृष्टकविद्योहनं । काम्या
वर्तनवेदनं बमनं वनं क्रिडः । नहृदपानमबमां वृष्ट्या कृत्वनपूवाः । पंडनशुभं द्विजानां वर्षासूनक्यावत् ॥ दिवसुं कृत्वा उग्रे कविमानोऽनुत्तमनं
। ग्रहनशुभतावानां दर्शनं शुकुदिवामुवे । शीतवादिनिर्घोषान्वनपर्वतमानुषु । शमवृद्धिबमोऽपदिबपापांशुबदिमृताः । शीतानिनकुप्रावठं नहनं मृगणशि
नां । ब्रह्मणद्याकनामकान्तं दर्शनं वागमानुषी । दिशोधुमां कवाशमनतावनप क्विताः । उच्छेः सूर्योदयासुठं ह्यमन्त्रेणोक्तनामताः । हिमपातानिनोऽपात्रविद
पाकुत्तमनं । ह्युप्राप्तनात्तमाकाशं उवाकापात्रपिण्डवः । त्रिगर्कोऽनुवाम्नीषु गोर्जाशुमृगणशिनां । पत्राकुं वनतानां विकाराः शिगिरेशुभः । कुरुशुभं वतावत्तु

(वेदान्तवर्ष)

श्रीमूर्तिमुखावहाः । कोटावनुहठोपात्राहृष्टोमुहृशदारनाः । उन्मृहानाप्रं यागाथाशिशूनाहृष्टिउरुघं । सिद्योयउप्रुताप्रुष्टेउरुनासिंयउिकमः । अर्कंठवडिदेवेषुणशु
अहंतिमानुषे । नादेशितावायदडिमंठाहृष्टामवसूता । अउवमनुनापि । निर्छाउरुमिठनेनेज्याउिप्रुकोमपने । उतानाकानिकानविद्यादनधायानुतावपनिउतानाधायानु
उवपानुउं । उंणाउदोषउरुमाइश्रीपडिउवहाबंनिवरे । अथदिवमउयमधुम
मयन्तासुहाहृकम्पादिहृउं निमित्तमाशुव । अडिवर्षनोपवामवउरुफाउणरुवना
उेउदायउादिकाःक्रियाः । नाडिषेठोणुपशेठेनाधिमामेकदाठन । नमुष्टेठउथा
। निवर्षेक्रियाः मर्काशुउवर्षमाउावउ । विवाइउवकादिहृउामंसावदीकनं । यउगृहृषादिहानंदेवप्रुडिहृनं । पुन्यानिघानिकर्माणिवर्षयेकक्रिनायने । मर्काःउउहाकग

५०

निः। एवं पुनः प्राणिनिः श्रुत्वा विशिष्य च न वेद्यथादिदिवदति । तज्जवाः । वापुः उतागृह्णोः पूरुषमर्थं प्रामादवा विमरूपविवाहठेनान् । कर्तुर्घथागमविधानविधिविधात्राप्रोक्तमुत्रै
 वकत्रयामिममामताः । सुशुभ्रौ प्रकृतेषु फणेषु धानेन अमीकवाक्यविमार्जितपादपाम् । मनेनैवो धनुषि ठासु मित्तुशुभ्रौ वासु क्रियाविधिवमो मुनिनिधिरः । इजोयुवः ।
 प्रापुः कृत्वाः पशवः वठने मनमामनिधिरुगने दानपदं महादानपदमिति युन
 शदानवुतानिठ । मामानदानपदमपि वदति । उथाठसृष्टिः । अस्तु मकागठवाने
 षोमिंश्चुखादिनेमनिमुठे । नजेदानं महादानं उता देवविनाकनं । उताठनद्वयं
 षागादोदानमेव प्रुष्टिप्रुमुत् ननु महादानमिति । नवायनोपाधार्थं सुमुपुशुनाठनठिमंश्चित्तु फनकमणिनेथाः । श्रुतिठामनोदानमिठुयानमिति पदं धानं यावामिठुः ।
 ठनठिमंश्चित्तु फनकं दानं मनमामेकं कर्तुव्यमेव महादानं ॥०

उ२
अशकानः मादनध्याये उवठन मज्जातिः मादनध्याये उवठनयोः मज्जागर्जनप्रकवनीघाघोविशोधः मज्जाशुद्धिदिनेनपविश्वनीघे उवठेति । उँकामशठविउठेनमशगर्जनविषय
माकानिकमिबंमृथः ॥ कानाकानविषयउवठेतिशनायुधः । गर्जादिममाशविषयमा
मज्जातिदिनमाशं वादिमात्रं वनर्थः ॥ ० ॥ अथ
कानिकमिबंमृथे । आकानिकं निमित्तकानमावच्छिन्नं अणवदिने उँकानमृथं ।

ब्रह्मोदानानि ॥ साताउपीयकर्मविपाके । महापातकजं ठिहं मप्रुदममुदायते । उपपापोदु वंपथश्रीनिपापममुदुवं । दुष्कर्मजनानुपां रोगोयाति ठेकामात्र समं । जप ४ मुवाठ
नेहामेदानेकेषांशामोउवे । पूर्वजन्मकृतं पापं नवक मपरिक्लये । बाधेतेया
कर्मामुतिमारुजगन्तरो । दुष्टप्रणं गुमानापक्षात्रातोहं किनामनं । पुनेवमादयो
हृदि प्रमामोहगनग्रहाः । वजाकुदविमर्पाउपपापोदु वागदाः । दस्ताकतनकमि
गांमुतिपापादुवक्तिहि । अन्येठबलुधा रोगाज्जायते रोगमर्क वा ४ । उच्छेद्वथदाना
ष्ठांशं क्तानाकाधिवनावनं । नक्षमुच्छेवृष्णं प्रदद्यादेवताठने । दद्याद्विजमहमायमिष्टानं

(नानाविधप्रकारं)

(धनुः ४६: १७)

द्विजउजने । गोदानेकं समं पुजागो ४ मूर्त्तीनापयमिनी । गोदानमधिकतं प्रादिप्रवाणं
विक्रमेतमं कृत्वादिठि ४ सम ४ । दुष्कर्मजनानुपां रोगोयाति ठेकामात्र समं । जप ४ मुवाठ
रोगामहापापोदुवाः मृताः । जनोदरं उरुत् पूरुशूनरोगप्रणानिठ । मामाडीगंरु
एवपु ४ कम्पाविठठिका । वन्मिकमुशुवीकाद्या रोगा ४ पापममुदुवाः । तथा र्थाद्यानुपांरा
निप्रायमिठठानिठेमात्र । महापापेउमर्कं म्याउदकंरुपपातके । दद्यात् पापेपुष
द्विजउजने । गोदानेकं समं पुजागो ४ मूर्त्तीनापयमिनी । गोदानमधिकतं प्रादिप्रवाणं

के२

वधा०

। अरोगी चैवजायेत तेजसी चैवनेरः । मनु० । उपायगदोविद्यादेवी विविधा कृतिः । उपायमेव प्रमि कृति उपायेषु माधनं । अरुगदोनेरु० । नातउपः । यथानिदानं दोषोऽथं कर्मजा
 हेतुकिर्ना । महारुद्रोऽप्ये तावन्ति मोदोष कर्मजः । पथ्यानिनां नीनरुतां नराणां
 ४ । अरुमाह्यां वक्रः ४ । अरुधारप्रेहयोगादयथादीपममं शिष्टि ४ । विविधा पिठदृष्टे
 युधि अरुतकर्मवमोर्गुर्गवर्गधुक्ता पथमेविनादिना प्राणनाम श्रुति । आथर्वेद ४ यथाशा
 ङ्किक्त् मायां तीषटाचार्य ४ । दानेर्दयादि विरपिदिङ् देवता गोप्रे कर्त्तना प्रपति जिम्बु
 । अरु एवमादि कृत दान थं उत उमाना विधान प्रकं उगवहाकं । अरु दानं मार्केशं रोगाणां शमकारकं उमात् मर्क प्रथं न कर्त्तव्यं कमानोदुव । कर्मदोषोऽथ उदव्याधोऽथ । दानादिभिः क

मदृष्टिजां विजिते क्रियाणां । एवं विधानादि दयायुक्तिकं मदो वृत्त मुनि प्रवाद
 वयकाने प्राणमं क्रयः । यथा विक न वतादि मरे प्रच्छे वातादिना दीपनाम ४ तथा मल पिप्पु
 अथ निर्वीतो यथा विधि ठिक्र मितः । नममं याति यो व्याधि ४ मजेय ४ कर्मजा बुद्धे ४ । ३
 पेशु पोति ४ । इत्तुं प्रथं निचये वपठी यमाना ४ शुक पापजायदिक ४ प्रथमं शयाति
 । कर्मदोषोऽथ उदव्याधोऽथ । दानादिभिः क

श्री ४१
 ३२

ममिच्छासिद्धिः कर्मस्योद्योगविशेषः । निरुद्धियेयवता विकारान्ते कर्मदोषप्रवृत्तवागदासु । अत्र चोक्तं । प्रायश्चित्तमहासूत्रे कर्मवृत्तान्तिकिञ्चन । अनिच्छुर्नमद्यं यमाद्विपु
नं पविण्यते ॥ केवनादोषजं सुहेतुहर्षे वनिनादिदोषैकपशुतेः सुषुणवि
मूमूककर्तव्यं ॥ मनुः इहामुत्रवाकामं प्रवृत्तं कर्मकर्तव्यं । निष्कामं तान्पुत्र
कुतूहलान्तेति शक्ये । विष्णुपुराणम् । विशिष्टे फलदाः कामानिष्कामानां विमुक्ति
वृत्तानां कामपूर्वकं ममावनिवृत्तिहेतुता निवृत्तमथ ॥ मास्तितां ममानग
गवपीत्याशु ॥ यूजः कर्मफलं च वाशातिमाप्नोति लेखिका । अयुजः कामकारेण फलेश्चो निवर्धते ॥ यूजः इच्छाद्येदं कर्म न फलाद्येवेवं ममाद्विः फलं च वाक

मनसिः । उवल्लियेयान्ते विकारान्ते दोषजातेषु जसिद्धिमाधाः ॥ ० ॥ अथ
कुनिवृत्तमपदिशते । प्रवृत्तं कर्ममं मेव देवानामेति मास्तितां । निवृत्तं मेव मान
दाः । कामनापूर्वकं कर्म शरीरप्रवृत्तिहेतुतां प्रवृत्तं तदेव कर्म कामनावर्तितां पुन
तितां कश्चेति शक्यं पञ्चकुतूहलान्तेति अतिशय एति मोक्षप्राप्तौ तत्रैव । ५
गवपीत्याशु ॥ यूजः कर्मफलं च वाशातिमाप्नोति लेखिका । अयुजः कामकारेण फलेश्चो निवर्धते ॥ यूजः इच्छाद्येदं कर्म न फलाद्येवेवं ममाद्विः फलं च वाक

मरानिबुर्कनित्रिशेषः शास्त्रिंमोक्षार्थान्नेच्छिकीं निष्कयात्वां । मठशुद्धिज्ञानप्राप्तिमर्ककर्ममंन्यामत्ताननिष्ककमेनेतिवाक्यशेषः । अयुक्तमुहुरिन्धः कामकारण
 कामप्रेषिउत्था कामतः प्रवृत्तेषिउत्थाव् फलेशुक्तः मन फलाय श्रेय कर्मका
 मधिंमर्कानिकर्मानिसंन्यायाध्यामठेउत्था । निवाशनिर्ममोक्षार्थे धामुदि
 र्शिशुबायचुनव् कबोमननयावृत्त्या निवाशीः लज्जकामसंकल्पः अतएव निर्म
 मियः । यत्र पन्थमिकोलेयत्र कुबसुमदपनं ॥ विष्णुपुराणे । कर्मणामकल्पि
 यंघेठमनाः प्रयात्ति ॥ ३२॥ कर्ममश्चं तावउवर्षकां । एकादशसूक्ते । वेदोक्तमेव कूर्वानोनिःसद्वैः ॥ १॥ पितृमशुबे । नेष्कमांनउत्तमिद्विः बोठनार्थान्नशुगतिः । १

बामिनेवंधनेशक्तिनिउवां वक्ः प्राप्नोति । उथाठार्जनं पुत्रिउगवहाकं ।
 गठजुबः । मंन्यानिष्किकममण्ठिउत्थाव् अथाभठेउत्था विवकबुक्ता नाईक
 मोममतावहिउः विगउजुबः विगउमतापः । यं कबोमियदशुमियजु होमिददा
 उउं फनानिसंन्यामविष्णोपवमां कणे । अवाण्ठो कर्ममश्मननेउत्तमिन्
 यंघेठमनाः प्रयात्ति ॥ ३२॥ कर्ममश्चं तावउवर्षकां । एकादशसूक्ते । वेदोक्तमेव कूर्वानोनिःसद्वैः ॥ १॥ पितृमशुबे । नेष्कमांनउत्तमिद्विः बोठनार्थान्नशुगतिः । १

३७

निविधे । ननु कर्मकारेणोक्तं नामाग्निश्रयात् यथाशुभेवद्यथेनादि उवाच उं पृथगेतिहायां उं पृथगेतिहायां उं पृथगेतिहायां
 मूजनेषु पृथगादिषु अनर्थेऽपि पृथगादिषु पृथगादिषु पृथगादिषु पृथगादिषु पृथगादिषु पृथगादिषु पृथगादिषु पृथगादिषु
 शोधयति उदेवश्रेय इति विशुम्भितानि नर्थः । उदेव श्रेय इति विशुम्भितानि नर्थः । उदेव श्रेय इति विशुम्भितानि नर्थः ।
 पुनस्तु बुधोवेदोयुक्ताः । प्रवर्तयेत् उथा मन्त्राः स्यादि उतिहायः । कथा उतिहायः । कथा उतिहायः । कथा उतिहायः ।
 वाग्ब्रह्मण्युत्तमघातमनयां पृथग्यनशु उतिहायः उतिहायः उतिहायः उतिहायः उतिहायः उतिहायः उतिहायः उतिहायः
 अथमेव क्रियायोगोक्तानयोगसमाधकः । कर्मयोगं विना उतिहायः कर्मयोगं विना उतिहायः कर्मयोगं विना उतिहायः

उं पृथगेतिहायां उं पृथगेतिहायां उं पृथगेतिहायां उं पृथगेतिहायां उं पृथगेतिहायां उं पृथगेतिहायां उं पृथगेतिहायां उं पृथगेतिहायां
 अतः उतिहायः पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु
 अतिहायः पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु
 मोमकाः फनपृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु
 अतिहायः पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु
 अतिहायः पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु
 अतिहायः पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु पृथग्यनशु

उथाश्रुतिः । उमेववेदवचनेनवाश्रुणाविविदिषति ब्रह्मेठ्येणउपमाश्रुयायज्ञेनानशनेनठिति । उ०श्रामानंअउएवघडादीनां ज्ञानणखडाश्रुवधार्य निष्कामेषुकर्मसुप्रव
 उ० ॥ पण्डितेनापिमूर्धःकामेकर्मनिनप्रवर्तुतघितवशेनाइषसुसुत्रे ।
 क्रमः । वाडिददातीति सोमयप्रदीपेशुदुः । कामीकाममलकाःबेमनुंषडमम
 गृहेशुति । उडुद्विदेयंश्रुतिथंदेवदेवमाठकिनः । इ०दानंवाश्रुनममप्रदानक
 विष्णुप्रीतिदेवताधिकबगन्यायविबोधइतिठेरु सुगवदधिकाविविशेषणठेनउ
 मकुदेन उडुदानमडिधायविषयाःश्रुतिथमेतानिदेयानिवाश्रुनेष्वथ । देयानिविप्रमुथेणोमधुसूदनउष्येइतिठाडिधाय कामीकाममिनादिवठनइयाडिधानां । उथाविष्णुधर्मो

सुघंनिप्रयमेविद्वानुवउठेजायकडिठि । नवाडिबोगिनेणथंवाश्रुउडुमिडिघ
 सुव । प्रुषयोडुमउष्यथंप्रदेयंसार्वकानिकं । यद्यदिष्टेउमंलोकेघठोणंमि
 मवविष्णुप्रीतिमुद्रिशुकडुवां एवमवउदाने विष्णुप्रीतिठमामानउःश्रवनां । अथ
 मडुप्रमाधनादिनां । वाश्रुनममप्रदाने किंप्रमाणमिडिठे । वामेनश्रुवानेउडुमा
 मकुदेन उडुदानमडिधायविषयाःश्रुतिथमेतानिदेयानिवाश्रुनेष्वथ । देयानिविप्रमुथेणोमधुसूदनउष्येइतिठाडिधाय कामीकाममिनादिवठनइयाडिधानां । उथाविष्णुधर्मो

गादि२

पुत्राग्निपुत्रानयोः ॥ यत्रयत्रुक्तेः प्रीतिविषयेशामहामूने । उत्रुमयु उमृदिमृविश्रेयःप्रतिपादयेत् । विष्णुधर्मोऽनुबृतीयकाण्डेऽनुविष्णुसम्प्रदानकमेवदानं ।
यथाविष्णोः शक्तिप्रदानेन वाक्यं नोक्तमाप्नुयादिता श्रीवत्तनुवमंयुक्तान कनमोऽनुविष्णुविडा
श्रिकोनोकेयः किंकि विनिविदयेत् । उनेवम्हानमाप्नोति यत्रुगठानमोठति । धर्मा
यत्रुवकुहनतेघाः उत्रुवकल्यामेधमाः । यमः शङ्काः प्रुताः उत्रुदेवः सकामेननिवे
निकमिनेन मनमामादावपि विष्णुप्रानर्थः देयमिति ॥ अथमहादाननश्नः ॥ ० ॥ म
नानाः उलापुवमं श्रुतः । श्रिबन्तगर्जानः उत्रुश्रीः उत्रुदनुवः । कल्याणादपदानः उत्रुगोमः उत्रुसुः उत्रुमः । श्रिबन्तः कामेधेनुः श्रिबन्ताः सुश्रुतेवठ । श्रिबन्ताः सुश्रुतेवठ

न । दत्ताविदेवदेवायवाजिमेधाहनंनतेः श्रुतेन उत्रुदानमतिधायेत् । अकामः सा
वानिजिकामृष्टाः हनकामानवाधमाः । अथयत्रिजगन्नाथः उत्रुकामानप्राप्नुवन्तु ।
दितः । मूर्च्छाः उत्रुदेवकामेन श्रिजोः उत्रुमा इति वामनपुराणेवठनेमासुका
मृपुत्राने । अथाः समुवश्रुमिमहादानानुकारितमिच्छिधाय श्रावः उत्रुसर्वदा
नानाः उलापुवमं श्रुतः । श्रिबन्तगर्जानः उत्रुश्रीः उत्रुदनुवः । कल्याणादपदानः उत्रुगोमः उत्रुसुः उत्रुमः । श्रिबन्तः कामेधेनुः श्रिबन्ताः सुश्रुतेवठ । श्रिबन्ताः सुश्रुतेवठ

36

65